

OBČANSKÁ ANGAŽOVANOST MLADÝCH A STUDENTŮ

Závěry kulatého stolu

Tyto závěry jsou výstupem z kulatého stolu věnovaného občanské angažovanosti mladých a studentů, který organizovala asociace [DEMAS](#) ve spolupráci s maďarskou pobočkou evropské právnické sítě [PILnet](#). Zúčastnilo se jej 18 diskutujících zastupujících nevládní neziskové organizace, střešní organizace neziskového sektoru, místní správy a samosprávy a státní i soukromé vysoké školy z řad pedagogů i studentů. Závěry jsou tematicky rozčleněné na tři oblasti – „angažovanost a její podoby“, „proč se angažují?“, a zejména „jak být průvodcem angažovaností.“ V poslední části jsou zachyceny potřeby mladých a studentů vůči neziskovému sektoru, který může a má plnit roli zprostředkovatele v procesu učení se veřejné participaci. Závěry mají posloužit jako vodítko zejména pro neziskový sektor věnující se vzdělávání a podpoře angažovanosti mladých a studentů. Podnětné mohou být i pro donory, vzdělávací instituce a další orgány státní správy.

Anotace kulatého stolu

Cílem diskuze bylo najít příklady dobré praxe občanské angažovanosti mladých lidí. V rámci debaty byly hledány způsoby, jak motivovat studenty, aby vytvářeli inovativní návrhy a aby se občansky angažovali. A aby i ti, kteří se rozhodnou působit v soukromém sektoru, nacházeli porozumění pro výzvy, kterým občanská společnost čelí a aby ji podporovali.

Angažovanost a její podoby

Proces individualizace společnosti se výrazně promítá i do oblasti dobrovolnictví a angažovanosti mladých. Mladí si dnes častěji kladou otázku směřující k osobnímu prospěchu, který nemusí být a ani není primárně materiální povahy. Smysluplnost a účelnost vlastního zapojení jsou klíčovou otázkou při participaci na veřejném dění.

Všichni se neangažují stejným způsobem. Zapojení nadšených a přirozených lídrů je podstatné, ale stejně tak se chtějí angažovat i méně průbojní. Angažovanost jedince tak nelze vnímat binárně – participují nebo vůbec neparticipují. Spíše na ni lze nahlížet jako na škálu, u které vzhledem k tématu a času nabývá míra angažovanosti různých hodnot.

S tím souvisí otázka inkluзивity různých iniciativ. Zatímco živelné akce jsou schopné zahrnout i méně aktivní jedince, které strhne aktuálnost tématu, dostupnost a celková atraktivita (např. Fridays

for Future), u komplexnějšího zapojení zahrnujícího vstup do určitého projektového procesu zůstanou zejména jedinci navyklí na angažovanost, disponující kompetencemi a vytrvalostí.

Důležitým tématem je také neangažovanost. Je třeba si klást otázku, proč jsou někteří pasivní nebo mají k takové činnosti odpor. Popřípadě proč se někteří angažují protisystémově.

Proč se angažují?

Motivace k participaci je různá. U mladých lidí obecně platí, že jejich angažovanost souvisí s hledáním vlastní identity. Logicky tak vstupují do společenství, která jsou jim sympatická a dávají jim smysl. Vybírají si nejen podle cílů instituce či iniciativy, ale také podle toho, jaké vazby preferují. Zda volnější nebo těsné.

Charakter činnosti při samotné občanské participaci kombinuje kromě pomoci jiným či touze uskutečňovat obecné blaho dle svého přesvědčení také stále častěji prvek seberealizace. Mladí se ptají, „co z toho budu mít?“ Zejména při institucionalizovanějším zapojení hledají možnosti učit se nové dovednosti, získávat rozhled nebo zkušenosti.

Mladí jsou schopní dobře se angažovat na lokální úrovni, kde cítí sounáležitost s okolím a dovedou si představit svůj příspěvek k přeměně prostředí, ve kterém žijí. V takových případech chtějí věci dotahovat. Naopak při živelných aktivitách obecného charakteru je zásadní emoce. Iniciace se objevuje na základě pnutí, jež přerůstá ve sdílený zájem. I takové aktivity nicméně následně hledají organizovanost, která je nezbytná pro přetrvání aktivit a udržení zájmu o ně.

Jak být průvodcem angažovanosti

Neziskové organizace hrají důležitou úlohu v občanské angažovanosti mladých a studentů. V tomto procesu je nezbytné nabádat člověka, aby si věřil, a učit ho, jak se může angažovat. Kromě motivace musí mít i kapacitu, dovednosti a povědomí o občanské kultuře. Zásadní je důvěra ve skutečnost, že svým angažmá něco změní. Člověk, který se dostane k občanské angažovanosti, nesmí být odrazen při prvních pokusech. Frustrace se následně těžko překonává. Iniciačních momentů k participaci může být za celý život málo a s velkou pravděpodobností půjde o lokální úroveň. Nevládní a neziskové organizace musí mít roli průvodce takovým procesem. Musí pomoci mladým, objeví-li se u nich touha k participaci.

Zatímco aktivní si cestu najdou vždy, je důležité pomáhat pasivnějším a nepriviligovaným. V rámci získávání dovedností je vhodné připravovat projekty, ve kterých jsou mladí zapojení do týmů. Ty mají obvykle své tahouny i méně agilní účastníky. I pro ně je však taková zkušenost důležitá a může být formativní.

Zapojení nepriviligovaných s malou sebedůvěrou danou i sociálním statutem je obtížné. Obvyklé postupy jako přihlašování do vzdělávacích projektů nefungují. Je však možné postupovat oklikou – například přes umělecké vyjádření. Zásadní je práce s emocemi.

Média a sociální síť hrají důležitou roli zejména v rámci neformalizované a neprojektové participace. Pnutí a buzení u mladých lidí přichází zejména z online prostoru, ze kterého se přenáší do offline světa.

Nemalou úlohu v učení se občanské participaci má školství, které však tento úkol nezvládne samo. Neziskový sektor a občanská společnost obecně musí být pro školy partnerem a nadále se nabízet se svými projekty. Důležité je vnímat školy jako prostor pro setkávání, v němž se zrcadlí názorová a sociální pluralita společnosti. V neposlední řadě je nezbytné vnímat diferencovanost regionů a jednotlivých škol, která má dopad i na výchovu k občanské angažovanosti.